

CSAK EGY NÉVTELEN KATONA? NAGYGELLÉRT JÁNOSRA EMLÉKEZVE

Topolya körül tenger a mező — mondta Dimitrijevic Mara, a Topolyai Magyar Színház igazgatója —, s mi láthatatlan dülőutakon takarítjuk be a kultúra termését. Igen, mi, akik voltunk, az élen Nagygellért Jánossal, aki tudta, hogy a szélmalom hűvösében nem lehet csodát remélni, de átlényegülve hirdette az igazak himnuszát a rozzant színház színpadán és nyújtotta a vidék iskolásainak a foszlós kenyeret, a magyar szót, hogy teljesebb lehessen a létakarás. Tíz év Topolyán, könnyű és fanyar borok társaságában, mécses és viharlámpák mellett, könyvet felfedező vacsorák, és juttatás az osztalékból mindenkinek. Költőpénzes szerepek, tárt szárnyú esti lepkék: *Füllentő és hazug*, *Az ördög*, *A fogadósné*, *Játék a kastélyban*, *Anna Frank naplója*, *Mennyei osztag*, *Hamlet*, *A néma leven-te*, mintegy 70 szerep és 800 fellépés.

Nem, nem volt az álmos pityergés, János. Tizenvalahány előőrs örködött szigetnyi kultúránk alig érinthető kincse felett, úgy álltál a kör közepén, mint a zuzmarával teleszórt fatörzs a téli hajnalokon, s alig vetted észre a megkésített üdvözletet, a tavaszt. Hiszen a munka össze-mosta az évszakokat, amelyeket Vivaldi bontott négy egyenlő tételre.

Ez a hosszú út — tíz évig tartott — volt a legrövidebb, a másik, a saját utad nem mesél mindig a huszárról és az ólomkatonáról. Az életre helyeslőleg bölintőtől, egyéni sorsodról jobbára hallgattál. Az első személyes közlésed Szabadkán hangzott el, amikor kijelentetted, hogy Ujvidékre távozol, mert ebben a szép Kosztolányi-bölcsőben csősze sem lehetél a határnak, neked itt fűre lépni is tilos volt. Pedig teli torokból — nem ücsörgött benned háború — ébresztettél volna szellemet, bárat és merészet, de a 60-as fúzió után köves talajra szórtad a virágmagot. Itt akkor sem osztottak a szegénynek aranydiót, mogyorót — hát elmentél a székvárosba, a siető lélek leült a mikrofon elé és szavak melegével — fegyvernemet váltva — ott folytattad a kertészkedést, ahol Topolyán abbahagytad, minden mosolyod a jó győzelme volt, emberséges hallgatásod a mások embertelenségével még csak nem is perelt. S ez a holt idő milyen bátor gyümölcsöket termett! Szerepeidnek nincs száma, de van értéke.

Zsákokban tároltad a jót, a szépet, s díjaidról sohasem beszéltél. Itt a nyár, amely sohasem borul be, s a napot nem kell magyarázni és dicsérni: jött, hogy fényesre mázolja a Földet. Több millió ember — köztük János is — szárnyába lehelt a dalnak, s az ütközetek hőse mindig a névtelen katona, aki nem magának közli az értelmet, hanem másoknak. Másoknak adja életét és halálát. Egy inas a csillagok hátán! — ez volt Nagygellért János. Többet tudott, mint megannyi mester, de — János szavait idézem — az inas mindig többet markol a munkából, a szerszámot sohasem dobja el törőletlenül és piszkosan.

Tavaly — naplemente volt-e vagy pirkadat — újra hazatalált a szabadkai színpadra és megidézte Németh Lászlót, az író, a költő halálát, hogy innen az életből átkacsintson a halálba, amely már lopta szeméből a fényt. Nem a reflektor fárasztotta, hanem a Nagy Tolvaj, a legszebbnek, a legértékesebbnek örökös kísérője.

Önjeöltje volt az Embernek. Úgy élt és dolgozott, ahogyan még nem írták elő a színházi közlönyben. Kitől kapta, amit kapott — nem tudjuk, de tudjuk, hogy kinek adta testét-lelkét, szelidséges hitét.

Ötvenöt esztendősen súlyos betegség után elhunyt Nagygellért János. Nem virágokat helyezünk a sírjára, nem. A hódolat tömbjét, és a tág lombú tölgyek alatt merjük csak kimondani: nagy volt, a legbátrabb, a legteközlőbb, aki egészségét elárvereztette, s az élet olcsó pénzért gyorsan túladott rajta, mint a névtelen katonákon.

Nagygyellért János: 1922—1978. Semmi több?